

MUCANJE

Senka Sardelić
Mladen Heđever

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Zagreb, 2006.

Što uzrokuje mucanje?

Jezične sposobnosti

Genetika

Teškoće
fonološkog
enkodiranja

Senzitivnost/
Temperament

Govorno motorne
sposobnosti

Emocionalni
razvoj

Zahtjevi
okoline

ŠTO JE MUCANJE?

Mucanje je složen govorni poremećaj kojeg karakterizira nestandardno govorno ponašanje. Nestandardna govorna ponašanja uključuju:

- ponavljanja dijelova riječi i rečenica,
- zastoje,
- produžavanja vokala,
- dodavanja različitih glasova i poštapalica,
- neadekvatne stanke.

Sve to uključuje i strah od govora, tikove, različite pokrete dijelova tijela, glave i udova, neadekvatne fiziološke reakcije (znojenje, ubrzan rad srca, povećana mišićna napetost), emocionalnu nestabilnost i smanjenje koncentracije.

(Sardelić, Brestovci, 2005.).

UZROCI MUCANJA?

dva osnovna teoretska usmjerenja o uzrocima mucanja:

- PSIHOLOŠKO
- NEUROLOŠKO

DVIJE FAZE MUCANJA U PERIODU DJETINJSTVA

- PRIMARNO
(FIZIOLOŠKO)
- SEKUNDARNO

Multidimenzionalni modeli mucanja

KALMS (CALMS) Model mucanja – interakcija 5 faktora

koji uključuju slijedeće komponente:

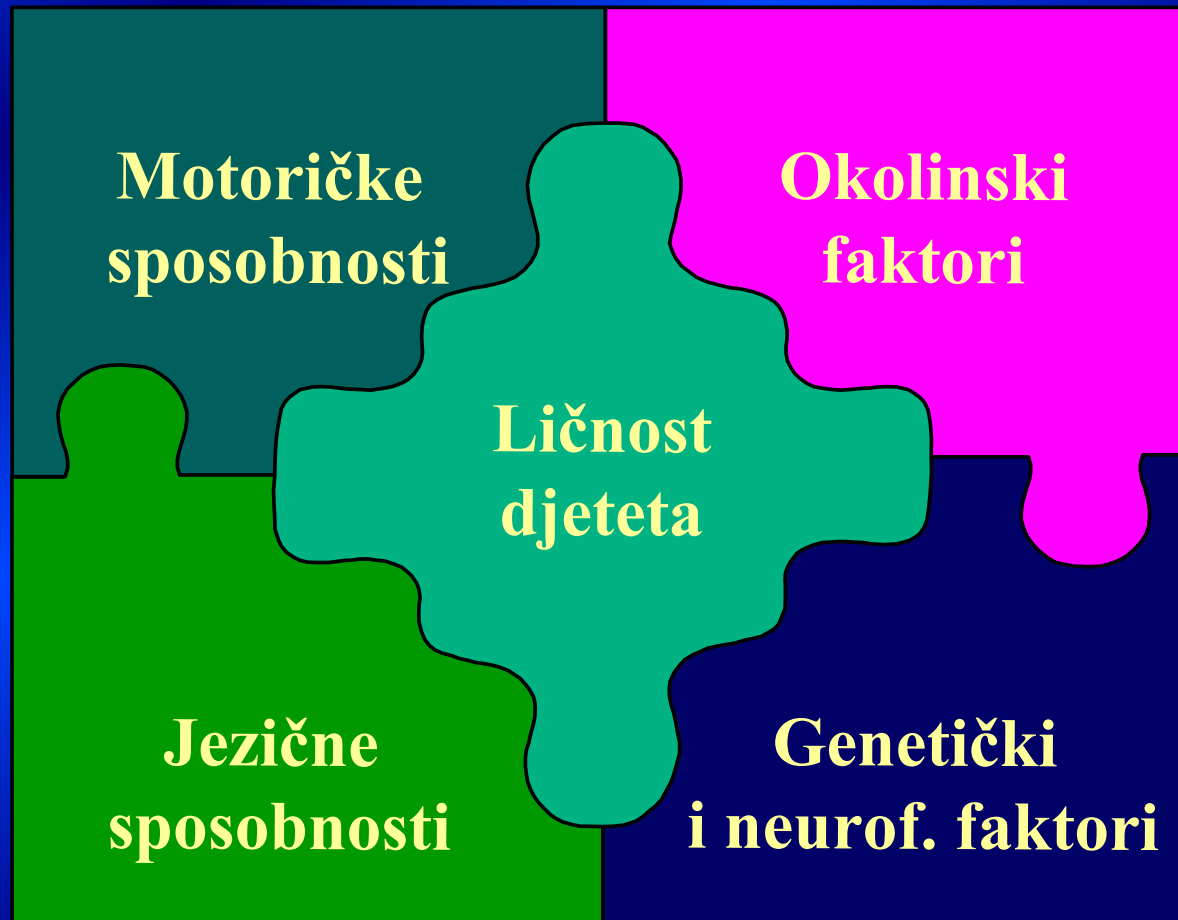
1. Kognitivna (mišljenje, percepcija, zabrinutost, razumijevanje)
2. Afektivna (osjećaji, emocije, stavovi)
3. Lingvistčka (jezične vještine, jezična formulacija, diskurs)
4. Motorička (senzomotorna kontrola govornih pokreta)
5. Socijalna (reakcije slušatelja, okoline)

Što uzrokuje mucanje?

Mnogi istraživači vjeruju da mucanje nastaje pod utjecajem višestrukih rizičnih faktora

Što uzrokuje mucanje?

VRSTE GOVORNE NETEČNOSTI

A) DJECA:

- Normalna netečnost (fiziološko mucanje); PRIMARNO M.
- Razvojno mucanje SEKUNDARNO MUCANJE
- Neurogeno mucanje

B) ODRASLI:

- Razvojno perzistentno mucanje
- Neurogeno mucanje
- Psihogeno mucanje

KARAKTERISTIKE MUCANJA

FIZIOLOŠKO MUCANJE

- normalna faza tijekom usvajanja govora
- najčešće ponavljanje riječi i fraza
- otezanje vokala

RAZVOJNO MUCANJE

- ponavljanje riječi, glasova i/ili slogova (uglavnom inicijalno)
- otezanje vokala
- sporiji govor s mnogo pauza
- omjer govora nije ravnomjeran
- mucanje se pojačava kada je dijete umorno, uzbuđeno ili pod stresom
- dijete se boji govoriti.

NEUROGENO MUCANJE

- ponavljanje riječi, glasova i/ili slogova (inicijalno, medijalno, finalno)
- ponavljanje fraza i produžavanje glasova
- oklijevanja i pauze (nekonzistentno)
- prekidi tijekom govora
- umetanja glasova tijekom govora
- nagli izljev govora koji može biti nerazumljiv
- nepotrebni pokreti usana, vilice ili jezika dok pokušava govoriti

POPRAATNE POJAVE MUCANJA

FIZIOLOŠKE REAKCIJE

- Crvenilo, znojenje, disanje, puls, krvni tlak (neurovegetativne pojave i reakcije)

NA PSIHOLOŠKOM PLANU

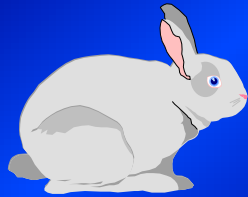
- Introverzija, anksioznost, strah od govora...

NA SOCIJALNOM PLANU

- Izbjegavanje kontakata s drugima, strah i neugoda od pretpostavljenih....

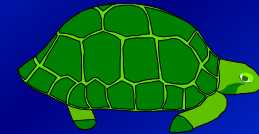
OSTALE POJAVE

- Pokreti dijelova tijela (glave, ruke, noge, ramena)
- tikovi

TERAPIJA KOD DJECE: razgovor o mucanju

- dijete i roditelji ne razgovaraju dovoljno često o mucanju
- primijeniti rječnik razumljiv djetetu i odrasima da razgovaraju o mucanju
 - Upotrijebiti analogije kada se govori o disfluentnosti
 - ponavljanje: “putovanje sporom cestom”
 - produžavanje: “prelazak preko mosta”
 - Blokade: “sudariti se”

Cilj: dijete i roditelji trebaju biti sposobni diskutirati o mucanju na prihvatljiv način

Kada razgovarati s predškolicima?

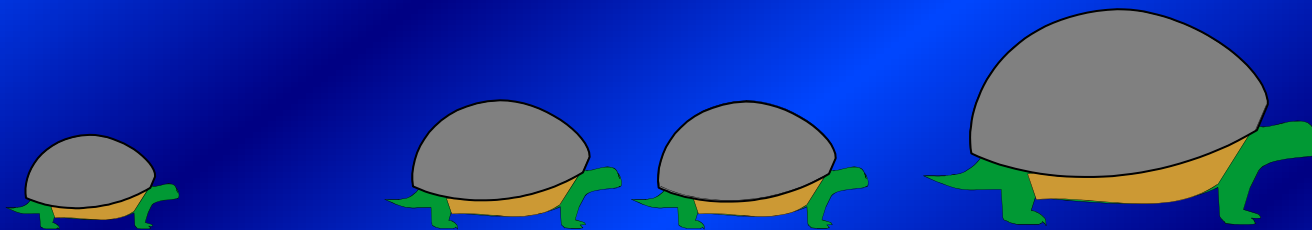
Ako dijete...	Razgovarati ili ne?
Nije prestrašeno/ nije zabrinuto	ne
Prestrašeno ali nije zabrinuto	možda
Prestrašeno i zabrinuto	da!

Tretman starije djece

- Pomoći djetetu poboljšati fluentnost koliko je moguće
 - Ovo je važan ali ne i jedini cilj
- Pomoći djetetu razviti pozitivne stavove prema govoru, mucanju o govornoj terapiji
- Pomoći roditeljima i učiteljima, razviti podršku i prihvaćanje

Timing: govorna brzina

- Jedna od najčešćih tehnika za poboljšanje fluentnosti je **reduciranje brzine govora**
- Za predškolce, “hod kornjače” može pomoći djeci i roditeljima u usporavanju brzine i poboljšanju fluentnosti
- Za školsku djecu treba pokazati “prirodniju” vrstu sporog govora

Timing: govorna brzina

- Upute za smanjenje brzine govora
 - Vježbati upotrebu polaganog govora — postupno
 - Koristiti prirodnu intonaciju i ritam
 - Ne koristiti “sjeckani” ili “robot” govor ili razvlačiti sve riječi
- Sporija (ali prirodna) brzina govora može pratiti sve aktivnosti djeteta kao pozitivni komunikacijski model

Reduciranje fizičke napetosti

- Fizička napetost tijekom mucanje je naučena reakcija (pokušaj da se ne muca)
 - S vremenom to postaje automatski dio mucanja, napetost i naprezanje rastu
 - Dijete treba naučiti kako reducirati tu napetost i lakše mucati
- Vježbati redukciju napetosti tako da ju dijete nauči kontrolirati i modificirati
 - Vježba: pseudomucanje s fizičkom napetošću, zatim ponoviti mucanje s manje napetosti

Afektivne reakcije...

Reduciranje srama...

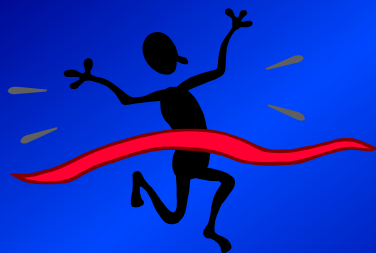
- “Ne znam zašto se to dogodilo meni”
- “Nitko me ne voli zbog mucanja”
- “Mucam zato što sam ponekad zločest”
- “Nešto nije u redu sa mnom”
- “Ja znam što ću kad mucam... ***ja sam ekspert***”
- “Ja mogu mucati i imati mnogo prijatelja”
- “***Mucanje nije moj grijeh***”
- “***Ja sam mucavac i ja sam OK!!!***”

Okolina, roditelji i učitelji...

- Kao što dijete treba prihvatiti mucanje, roditelji i učitelji trebaju također
 - Dijete je uredu, mucanje je samo jedan aspekt dječje sposobnosti i razvoja
- Prepoznavanje glavnih ciljeva tretmana
 - Ne samo reduciranje mucanja ... *prihvatanje mucanja*
 - Ne samo upotreba tehnika za mijenjanje fluentnosti... već i tehnika za mijenjanje mucanja
 - Ne samo postati fluentan.. Participirati u životnim aktivnostima

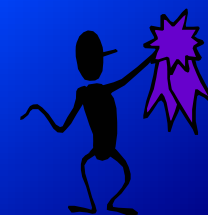
Tehnike za rad s roditeljima

- Većina roditelja razumije tehnike koje pomažu u poboljšanju fluentnosti
- Neki roditelji “ohrabruju” djecu da upotrebljavaju tehnike čitavo vrijeme
 - Ovo može biti korisno ali može preći i u prigovaranje, ali može preći u prigovaranje
 - Možemo smanjiti prigovaranje pomaganjem djetetu obučavanjem njihovih roditelja kako da modificiraju njihov govor
 - Kada roditelji shvate kako je to teško, oni postaju veća potpora – razumijevanje čitavo vrijeme

Sažetak

- Za prdškolce, glavni cilj je eliminiranje mucanja
 - Modificirati dječju okolinu **reduciranjem stresora**
 - Modificirati dječji govor **poboljšanjem fluentnosti**
 - Pomoći djetetu da razvije i **održava pozitivne stavove**
 - Ako dijete nastavi mucati ciljevi tretmana se moraju pojačati
 - Poboljšanje fluentnosti (kroz promjene **timing-a i tenzije**)
 - Promjena mucanja (promjenom **tenzije i prihvaćanjem mucanja**)
 - Poboljšanje stavova (kroz **razumijevanje i prihvaćanje**)
- *Te strategije mogu pomoći djetetu živjeti s mucanjem i postati efikasniji u komunikaciji*

BRZOPLETOST (CLUTTERING)

“veseli mucavci”

Centralna jezična neuravnoteženost

Razlike mucanja i brzopletosti

- Čitanje poznatog ili nepoznatog teksta...
- Govor i upozoravanje na greške...
- Pisanje, crtanje...
- Na socijalnom planu...